

Intoxicacions per bolets

En els darrers anys el món del bolet ha anat adquirint una gran importància. A nivell de la televisió, del diaris i fins i tot dels ajuntaments i entitats turístiques. Cada cop més es promociona el món del bolet amb activitats com sortides organitzades al bosc, exposicions, programes de televisió, articles als diaris etc. Tot això degut a la gran afició de les persones a anar a buscar bolets o a anar a caçar bolets, segons l'origen d'on siguis.

Aquest fenomen a portat a que determinades comarques de Catalunya hagin tingut uns bons beneficis tant comercials com gastronòmics, entre d'altres.

Amb la gran masificació de persones buscant bolets els boscos sovint acaben plens de cotxes, d'escombraries i altres restes que deixa la gent. Per si això no fos prou problema se'n afegeix un altre també greu, i és el que la gent recull tota mena de bolets sense saber si són comestibles o no, d'aquí ve la gran quantitat d'intoxicacions per consum de bolets tòxics.

En aquest article exposo els principals SÍNDROMES provocats pel consum de bolets tòxics. Aquests SÍNDROMES poden ser de quatre tipus: Els SÍNDROMES d'incubació curta en els quals els símptomes de la intoxicació apareixen de forma ràpida, al cap de poca estona d'haver consumit els bolets; els d'incubació llarga en que els símptomes apareixen al cap d'unes hores o fins hi tot dies; i els anomenats SÍNDROMES particulars i els produïts per l'acció de metalls pesats i per radioelements

SÍNDROME D'INCUBACIÓ CURTA

SÍNDROMES DIGESTIUS
SÍNDROME NEUROLÒGIC
SÍNDROME ALUCINÒGEN
SÍNDROME MUSCARÍNIC
SÍNDROME CARDIOVASCULAR
SÍNDROME HEMOLÍTIC
SÍNDROME NORLEUCINIC

SÍNDROMES DIGESTIUS

Espècies: *Hipholoma fasciculare* (bolet de pi), *Lactarius chrisorrheus* (Lletraga), *Omphalotus olearius* (Gírgola d'olivera), *Boletus satanas* (Mataparent), *Entoloma lividum* (Fals carlet) *Tricholoma tigrinum* (Fredolic bord).

Toxines: Fasciculols, Hebelosids, Sesquiterpens cíclics, Iludinnes, Subiludines, Bolesatines, Vinilglicina

Símptomes: Aparició de nausees i vòmits, dolor abdominal i diarrea.

Curació espontània en el curs d'un a dos dies.

Casos greus: es pot produir deshidratació per consum del fals carlet i del fredolic bord.

Diagnòstic: Quan apareixen els símptomes entre 1-4 h després de la ingestió del bolet. Identificació del bolet

Tractament: El tractament és simptomàtic. No és necessari rentat d'estómac. En casos greus s'ha d'hidratar el pacient.

SÍNDROME NEUROLÒGIC

Espècies: *Amanita muscaria* (matamosques, oriol foll), *Amanita pantherina* (pixacà)

Toxines: Àcid Ibotenic, Muscimol, Panterinina.

Símptomes: Vòmits, augment

del ritme cardíac, hipertensió, vasoconstricció, desecació de les mucoses, símptomes neurològics com midriasi, taquicardia, rubefacció cutània.

Diagnòstic: Identificació amanites. Identificació quadre neurològic, vòmits i diarrea.

Tractament: prevenció de l'absorció del tòxic. Eliminació del tòxic amb diuresi forçada. Tractament simptomàtic. Utilització d'antídots (Fisostigmina).

SÍNDROME ALUCINÒGEN

Espècies: *Psilocybe*, *Panaeolus*, *Stropharia*, *Inocybe*.

Toxines: Psilocibina, Psilocina, Baeocistina, Norbaeocistina.

Símptomes: Alucinacions, Alteracions de la conducta, Agresivitat, Pèrdua de control, Símptomes digestius, Taquicardia, Midriasi.

Diagnòstic: Presència de símptomes i identificació botànica.

Tractament: Tractament simptomàtic, administració de se-

dants, manteniment del pacient lluny d'estímul sensorials.

SÍNDROME MUSCARÍNIC

Espècies: *Inocybe patouillardii*, *Inocybe fastigiata*, *Clitocybe dealvata*, *Clitocybe rivulosa*.

Toxina: Muscarina.

Símptomes: Digestius amb diarrea, hipersecrecions com salmorrea, llagrima i sudoració abundant, visió borrosa.

Diagnòstic: Identificació dels símptomes i identificació de l'espècie botànica.

Tractament: Rehidratació del pacient, buidatge d'estómac i si apareix hipotensió, administració d'atropina.

SÍNDROME CARDIOVASCULAR

Espècies: *Coprinus atramentarius* (bolet de femer).

Toxina: Coprina.

Símptomes: Només apareixen si es produeix el consum de bolets i la ingesta d'alcohol de

Bolet de pi. LLUC ESCÁMEZ

Groguet pudent. LLUC ESCÁMEZ

forma conjunta. Apareixen: nau-sees i vòmits, rubefacció cutània, alteracions del ritme cardíac, hipotensió arterial greu.

Diagnòstic: Identificació dels símptomes i de l'espècie botànica

Tractament: Evitar l'alcohol uns dies. Tractament simptomàtic sobre tot hidratació i control de la pressió arterial. Utilització de 4-metilpirazol com antídote.

SÍNDROME HEMOLÍTIC

Espècies: Gèneres *Helvella*, *Sarcosphaera*, *Morchella* (murgules), *Peziza*, *Mitrophora* i espècies com *Amanita rubescens* i *Paxillus involutus*.

Toxina: Hemolisines, Rubescensolisina.

Símptomes: La ingestió de bolets crus produeix ruptura dels glòbuls vermells de la sang, que es manifesta per l'aparició d'orina vermella. En casos greus es produeixen alteracions renals.

Diagnostic: Identificació de l'hemolisi i de l'espècie botànica.

Tractament: Buidatge de l'estómac, administració d'aigua en abundància.

SÍNDROME NORLEUCINIC

Espècies: *Amanita proxima* (espècie de l'Europa del sud).

Amanita smithiana (espècie americana), *Amanita neoovoidea* (espècie oriental).

Amanita pseudoporphyria (espècie oriental).

Aquestes espècies es poden confondre amb l'*Amanita ovoidea* (Cul blanc, Cul gros).

Toxines: La toxina responsable

de la intoxicació és una substància anomenada norleucina. La toxicitat digestiva i renal d'aquesta substància s'ha demostrat en animals.

Periode d'incubació: Després de 4-10 hores apareixen els primers símptomes

Símptomes: Aquesta intoxicació es caracteritza per una simptomatologia gastrointestinal i nefrotòxica.

Apareixen: nàusea, vòmits, diarrees, dolor abdominal, malestar general, suor abundant, vèrtig, insuficiència renal aguda amb oligúria (disminució en la quantitat normal d'orina), i anúria (incapacitat dels ronyons de produir orina).

L'evolució de la malaltia és favorable al cap de 2-3 setmanes, si no s'ha consumit gran quantitat d'aquests bolets

SÍNDROMES D'INCUBACIÓ LLARGA

SÍNDROME FALOÏDINIC

SÍNDROME ORELLANIC

SÍNDROME GYROMÍTRIC

SÍNDROME ACROERITROME-LALGICA

SÍNDROME RABDOMIOLITIC

SÍNDROME FALOÏDINIC

Espècies: *Amanita phalloides* (farinera borda), *Amanita verna*, *Amanita virosa*, *Lepiota brunneoincarnata*, *Lepiota helveola*, *Galerina marginata*.

Toxines: Amatoxines o Amanitines.

Estrella. LLUC ESCÁMEZ

Símptomes:

Periode de latència.

Fase intestinal o coleriforme.

Fase de milloria aparent.

Fase d'agresió visceral (hepàtica).

Fase de nefropatia secundària.

Diagnòstic: Diagnòstic precoç abans aparició de la fase hepàtica. Identificació espècies.

Tractament: Tractament simptomàtic i de suport. Eliminació de les toxines del tub digestiu i de l'organisme en general. Diurèsi forçada. Utilització d'antídots.

SÍNDROME ORELLANIC

Espècies: *Cortinarius orellanus*, *Cortinarius especiosissimus*, *Cortinarius splendens*.

Toxines: Orellanines, Cortinarines.

Símptomes: Insuficiència renal greu que pot conduir a la mort.

Diagnòstic: Identificació de l'espècie. Determinació química de la orellanina.

Tractament: Síntomàtic i de suport, i en casos greus hemodiàlisi.

SÍNDROME GIROMITRÍNIC

Espècies: *Gyromitra esculenta* (bolet de greix) *Gyromitra gigas*.

Toxines: Giromitrina o metiltilhidracina.

Símptomes: Nausees, vòmits i diarrees. Alteracions del ritme cardíac i hipotensió. Transtorns de la consciència. Hemòlisi. Coma.

Diagnòstic: Identificació del bolet i dels principals símptomes.

Tractament: Síntomàtic i de suport. Rentat d'estómac. Administració de vit B6.

SÍNDROME

ACROERITROMEALGICA

Espècies: *Clitocybe acromelalgia* (espècie japonesa), *Clitocybe amoenolens* (espècie europea). Espècie que es pot confondre amb *Lepista inversa* i amb *Clitocybe gibba*. El seu habitat és en pinedes.

Toxines: Les substàncies que provoquen aquesta intoxicació han estat identificades com a àcid acromegalic A i àcid acromegalic B.

Periode d'incubació: El temps que tarden en apareixer els símptomes d'aquesta intoxicació pot variar entre 24 hores i diversos dies.

Símptomes principals: Formigueig i envermelliment a les mans i peus.

Inflamació, sensació de cremor i dolor intermitent, dolor resistent als fàrmacs analgèsics.

Aquesta simptomatologia pot durar des de dies fins a setmanes.

SÍNDROME

RABDOMIOLITIC

Espècies: Les espècies responsables d'aquesta intoxicació eren fins ara comestibles i força conegudes, com el verdelol o groguet (*Tricholoma equestre*).

Una altra espècie responsable d'aquesta intoxicació és el *Tricholoma auratum*.

Aquestes espècies menjades de forma repetitiva i abundant durant 2-3 dies poden ocasionar aquesta intoxicació, la qual també dependrà de la sensibilitat i tolerància de les persones davant

Cul gros. LLUC ESCÁMEZ

Flota de roure. LLUC ESCÁMEZ

d'aquests bolets.

Toxines: No es coneix la substància que provoca aquesta intoxicació.

Període d'incubació: Aproximadament 24 hores després d'un consum abundant d'aquestes espècies.

Síntomes principals

Astènia muscular (debilitat o pèrdua de força muscular).

- Dolors musculars degut a la destrucció del múscul esquelètic.
- Arritmies i miocarditis.
- Alteracions respiratòries

Es veuen afectats sobre tot el miocardi (múscul del cor) i els músculs de les extremitats.

SÍNDROMES PARTICULARS

-síndrome ergòtic, SÍNDROME PAXÍLIC

SÍNDROME ERGÒTIC

Espècies: *Claviceps purpurea* (sègol banyut).

Toxina: Alcaloides similars al LSD, en la farina de sègol.

Síntomes: Intensa vasoconstricció dels vasos sanguinis que pot derivar en gangrena.

Diagnòstic: Actualment ha desaparegut aquest síndrome.

SÍNDROME PÀXIL·LIC

Espècies: *Paxillus involutus*.

Toxines: Actualment poc conegudes.

Síntomes: Còlics, Hipotensió, Hemòlisi, Anúria, Insuficiència renal.

Diagnòstic: Identificació espècie i els símptomes.

Tractament: Síntomàtic i de suport. Hemodiàlisi.

INTOXICACIONS EXTRÍNSEQÜES per metalls pesats, i per radioelements

PER METALLS PESATS

Algunes espècies de bolets comestibles són capaces d'acu-

mular quantitats importants de metalls pesats com el plom i el mercuri.

Aquests bolets quan són ingerits provocaran intoxicacions greus.

PER RADIOELEMENTS

Algunes espècies de bolets són excel·lents acumuladors d'elements radioactius, que poden ser transmesos al home quan ingereix aquests bolets com poden ser espècies del gènere *Laccaria* o *Agaricus*.

Bibliografia

PIQUERAS J. 1996 : *Intoxicaciones por plantas y hongos*. Masson S.A. Barcelona. 153 p

PASCUAL, R., 1999: *Guia dels bolets dels Països Catalans*. Pòrtic Natura. Enciclopedia Catalana .302 p

BALLARÀ J, MERCADAL O, VALLIENTE P, 2004: *Cerdanya amb bolets. Com són, on trobar-los, i com cuinar-los*. Sinopsis Edicions. Cerdanya. 336 p

BORGARINO D, HURTADO CH, 2004: *Le Guide des Champignons*. Sarl Édisud, La Calade, Aix-En-Provence

DIVERSOS AUTORS: *Bolets de Catalunya. Col·lecció de 50 làmines*. Editat per Societat Catalana de Micologia. Barcelona

CORTECUISSÉ R, DUHEM B, 2005: *Guia de los hongos de la Península Ibérica, Europa y Norte de África*. Ediciones Omega S.A. Barcelona. 486 p

GERHARDT E, VILA J, LLIMONA X, 2000: *Bolets dels Països Catalans i d'Europa. manual d'identificació*. Edicions Omega S.A Barcelona. 957 p

Lluc Escàmez

DERMATOLOGIA

DR. JORDI GIL

Passeig de la Rasa dels Molins, 22, 4art 2a · 08600 Berga

Tel. 93 821 39 51 · Mòbil 619 54 61 54

Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit
 Fes-te soci de l'Àmbit